

Några juridiska funderingar kring trygghetstekniker

Manólis Nymark

MVT 2016

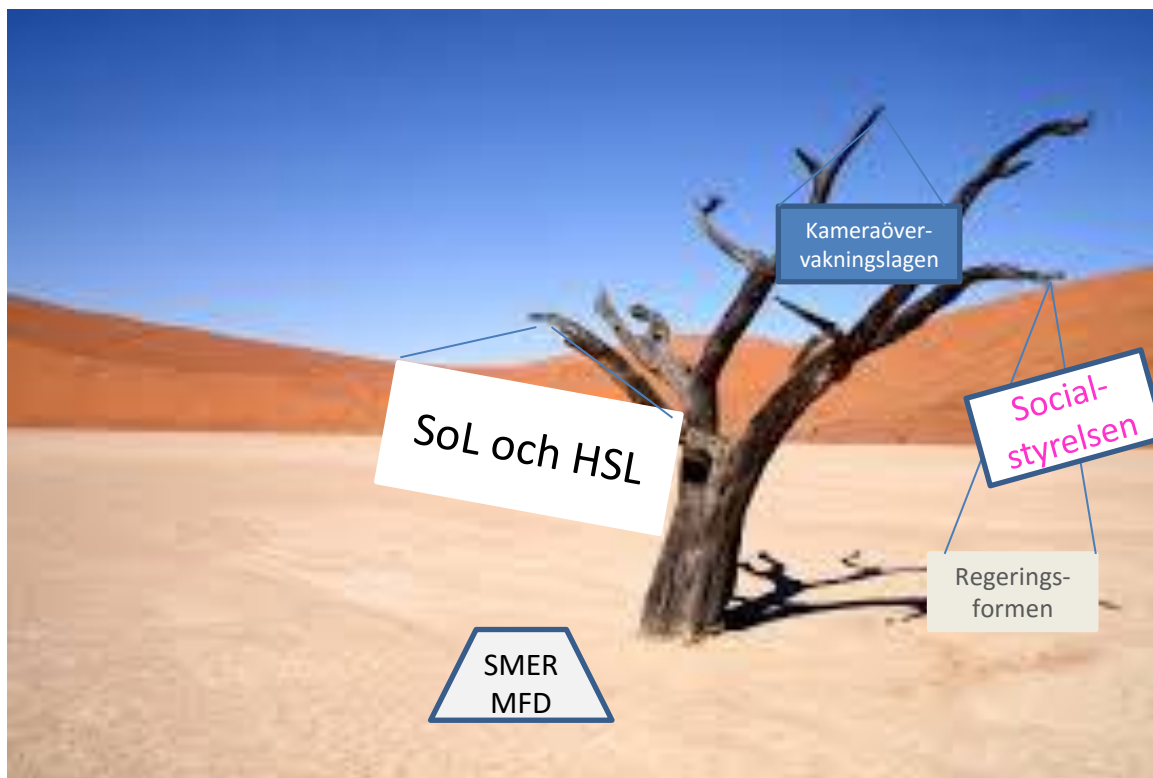
Tydlighet i juridiken = rättssäkerhet och förutsebarhet

Trygghetstekniker = Juridiken inte lika tydlig

Vägledning i dagsläget

Hur tolkar vi grundlagsskyddet mot övervakning och kartläggning?

Regeringsformen 2:6 2 st.

Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot **betydande** intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär **övervakning** eller **kartläggning** av den enskildes personliga förhållanden

- Grundlagsskyddet får begränsas genom **lag**
- Propositionen 2012/13:115:
  - Skyddet är tillämpligt även på annan form av övervakning som vidtas utan att informationen dokumenteras med hjälp av teknisk utrustning
  - Det är inte syftet med övervakningen utan åtgärdens effekt som är avgörande för om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning
  - Bedömningen utgå från vad som "språkligt" avses med övervakning och kartläggning

Vi måste börja tänka på begreppen vi använder!

TRADITIONELL NATTILLSYN

- Är detta "övervakning"?
- Vad är "effekten"?
- Är detta "betydande intrång"?

Traditionell nattillsyn i särskilt boende

- Kan ske 2-3 ggr/natt
- Känna på blöja om den är blöt
- Kan störa nattsömn
- Kan skapa oro hos dementa

Vi måste börja tänka på begreppen vi använder!

NATTKAMERA

- Är detta "övervakning"?
- Vad är "effekten"?
- Är detta "betydande intrång"?
- Mindre ingripande än traditionell natttillsyn?

Nattkamera med golv- och fuktsensorsensor i särskilt boende

- Aktiveras bara vid rörelse
- Blöja med fuktsensor
- Mindre störning av nattsömn
- Mindre oro
- **Färre personal men minst lika bra tillsyn**

Lite "food for thought" om grundlagsskyddet

- Är nattkamera "övervakning"?

Svar: Möjligen. Man kan dock ifrågasätta om det är "betydande intrång".

Måste klargöras av Socialstyrelsen!

- Vad är effekten?

Svar: Det kanske finns dubbla effekter, något som inte berörs i förarbetena till RF 2:6 2 st. Jfr. "principen om den dubbla effekten" inom medicinen, t.ex. medicinering, terminal sedering **Måste klargöras av Socialstyrelsen!**

Effekter:

➤ Övervaka/tillsyn ➡ **RF**

➤ Säkerhet för brukarens egen person, skydd för andra, trygghet, omvårdnad

Vilken effekt är "starkast"?

➡ **SoL, HSL**

Tänk på begreppen igen!

- SoL/HSL innehåller inga begrepp typ "övervakning" och "kontroll".
- Vad menar vi när vi säger...

Kameraövervakning respektive Kameraanvändning

Vad används kameran
för i dessa fallsituationer?

Kamera
övervakning

Kamera
övervakning

Kamera
övervakning

MANOLIS
NYMARK
CONSULTING

Tänk på begreppen igen!

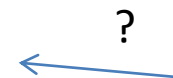
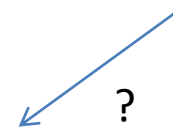
- Är kameraanvändning en...

Insats (behovsprövad) eller Hjälpmedel/skydd i den dagliga socialtjänsten m.m.

Hjälpmedel enligt HSL

Hjälpmedel/skydd enligt SoL

Giraffen
(Västerås stad)

MANOLIS
NYMARK
CONSULTING

Samtycke och trygghetstekniker

Å ena sidan....

- Stöd och insatser får inte påtvingas någon = samtycke krävs
- **Problemet:**
  - "Samtycke" sparsamt förekommande i SoL/LSS
  - Uttryckligt? Presumerat? Hypotetiskt?
  - Vad gäller för åldersdementa? De kan inte lämna ett samtycke?
  - Rättsläget beträffande gode mäns och förvaltares befogenheter om personliga angelägenheter är högst oklart

Å andra sidan.....

- Utgångspunkten frivillighet får inte hindra socialtjänsten att ingripa när människor lider nöd, behöver hjälp eller utgör en fara för sig själv eller andra
- En viktig del i välbefinnandet i äldreomsorgen är att äldre människor känner sig trygga
- Som exempel på situationer där man rimligen kan behöva vidta åtgärder, utan att den enskilde har lämnat sitt direkta medgivande, är "när äldre senildementa kan riskera att gå vilse och utsätta sig för fara" (Fahlberg, Socialtjänstlagarna s. 51)

Kameraövervakningslagen - en jämförelse

Vad tänker man på när man hör namnet på lagen?

- Lagen gäller inte privat kameraanvändning, t.ex. i privatbostaden.
Lägenhet i särskilt boende? Vad gäller?
- Kameraövervakning kan ske med
  - Samtycke
  - **Utan samtycke. Överviktsprincipen.** Motiveras av viktigare syften än skyddet för den personliga integriteten, t.ex. skydd mot olyckor. T.ex. allmänna utrymmen i ett särskilt boende
- Förarbetena berör inte användning av kamera inom socialtjänsten.
- Överviktsprincipen = trygghet som är en del av socialtjänstens värdegrund??
- En utförare måste också tänka på arbetstagare och besökare vid kameraanvändning, t.ex bara ha kamera i korridor och ytterdörr påslagen på natten.

Finns det ett utrymme för kameraanvändning utan samtycke med stöd av SoL/LSS?

Tre tolkningar:

1. Kameraanvändning är "övervakning" och ett "betydande intrång" i den personliga integriteten. Grundlagsskydd. Det finns inte stöd i SoL:s bestämmelser för "kameraövervakning" utan samtycke. Inte heller i kameraövervakningsL eftersom socialtjänst bygger på frivillighet.

2. Kameraanvändning är visserligen "övervakning", men tillåtet enligt lag, dvs. SoL. Huvudregel: samtycke. SoL:s krav på utförare att säkerställa trygghet/säkerhet för enskilda lämnar dock utrymme för en intresseavvägning vad beträffar insatser/åtgärder. Intresseavvägningen ska dokumenteras.

3. Kameraanvändning är inte övervakning utan enbart socialtjänst. Inte "betydande intrång". Grundlagsskyddet är inte tillämpligt. Dagliga tillsynen i ett särskilt boende sker av hävd med stöd av SoL och utan inhämtande av brukarens samtycke. Kameraanvändning ska behövsbedömas som andra hjälpmedel/skydd.

Måste klargöras
av Socialstyrelsen

SLUT

FRÅGOR?

MANOLIS
NYMARK
CONSULTING